

Uitvoeringsrichtlijn Kleurhistorisch onderzoek

(URL 2004)

Deze Uitvoeringsrichtlijn beschrijft de manier waarop een kleurhistorisch onderzoek wordt uitgevoerd en wat in de onderzoeksrapportage moet staan.

Wat geeft een monumentaal gebouw zijn karakter? Natuurlijk is dat de vorm en het gebruikte materiaal, maar een monument ontleent zijn karakteristieke uitstraling ook aan de kleuren. Elk gebouw, oud of nieuw, heeft een rijke schakering aan kleuren. De (bakstenen) muren, de daken, de deuren en de raamkozijnen, het interieur – alle onderdelen hebben een door de architect weloverwogen kleur gekregen. Die kleuren hebben vaak een onderlinge relatie, om een bepaald effect te krijgen, of bijvoorbeeld samenhang te creëren met het groen van de voortuin of het rood van de stoeptegels. De kleuren weerspiegelen meestal een bepaalde periode en de toen heersende smaak; zij zijn een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van het gebouw. *Zij geven uw monument karakter.*

Waarom kleurhistorisch onderzoek?

Kleurhistorisch onderzoek wordt nogal eens uitgevoerd bij het voorbereiden van onderhoud of restauratie van een monument. Naarmate een gebouw ouder wordt, veranderen binnen en buiten de oorspronkelijke kleuren. Ook kan het zijn dat de originele schoonheid van het ontwerp versluierd is geraakt door latere veranderingen. Bakstenen worden valer, verf op de kozijnen is in een andere kleur overgeschilderd. Kleurhistorisch onderzoek kan de geschiedenis van een gebouw in al zijn kleuren tevoorschijn halen. Daarmee kunnen de verschillende bouwstijlen en de te onderscheiden periodes in de geschiedenis beter worden begrepen en kan men zien hoe de historische ontwerpen waren bedoeld.

Een onderzoeker die aan de uitvoeringsrichtlijn kleurhistorisch onderzoek voldoet, moet de juiste kennis en expertise in huis hebben. De richtlijn stelt dan ook opleidings- en ervaringseisen. Hieronder zijn een aantal aandachtspunten op een rij gezet waar u als eigenaar mee te maken kunt krijgen. De volledige tekst van deze uitvoeringsrichtlijn is te vinden op de [website van Stichting ERM](#).

Voorbereiding

Het is verstandig voorafgaand aan het onderzoek een aantal zaken op een rijtje te zetten:

- Wat is het doel van het onderzoek (wat wilt u weten)? En welk type kleurhistorisch onderzoek heeft u daarvoor nodig? En wilt u naast het onderzoek ook een kleuradvies?
- Welke eerdere onderzoeksrapporten, publicaties en tekeningen zijn er al?
- Afhankelijk van de aard van het onderzoek aan het object is het kleurhistorisch onderzoek meer of minder storend (destructief). Mag het onderzoek overal op alle onderdelen en zonder restricties mag plaatsvinden?

Uitvoering

Er zijn verschillende typen kleurhistorisch onderzoek. Onderstaand een overzicht:

	Waarvoor?	Welke technieken worden toegepast?	Wat is het resultaat?
Type 1. Kleurhistorische inventarisatie	- Is geschikt voor alle typen gebouwen, of onderdelen van een gebouw, maar ook voor een hele wijk of stedenbouwkundig ensemble	- Sonderingen - Puncties - Stratigrafie	- Globale indicatie van het aanwezige verflagenpakket ('quick scan') - Leidt tot Plan voor Onderzoek: dit geeft de potentie aan voor vervolg onderzoek (type 2 of 3)
Type 2. Kleurhistorische verkenning	- Is geschikt voor zowel een gebouw(deel) als een hele wijk	Idem 1. Kleurhistorische inventarisatie en tevens: - Verfmonster - Stratigrafieschema	- Degelijk onderzoek: betrouwbaar, maar nog niet volledig beeld van het historisch kleurgebruik
Type 3. Specialistisch kleuronderzoek	- Is geschikt voor bijzondere ruimten of bijzondere objecten. Wordt soms ook voor een volledig gebouw uitgevoerd	Idem 2. Kleurhistorische verkenning en tevens: - Vrijlegvenster - Analyse pigment en bindmiddel	- Degelijk uitgebreid onderzoek: een historische verantwoorde reconstructie op alle onderdelen/materialen - Voorstel voor restauratie van een bijzondere afwerking
Type 4. Integraal afwerkingsonderzoek	- Is geschikt voor bijzondere ruimten of objecten (heel soms een volledig gebouw) - Wordt uitgevoerd in samenhang met en afstemming op andere bijzondere elementen in de onderzochte ruimte of gebouw	Idem 3. Specialistisch kleuronderzoek en tevens: - Conditieopname of schade-inventarisatie van aanwezige afwerkingen	- Degelijk uitgebreid onderzoek: een historische verantwoorde reconstructie op alle onderdelen / materialen - Voorstel voor aanpak van de conservering of restauratie van de ruimte en de daarin aanwezige afwerkingen.

De kleuren worden gepresenteerd in een rapport. Dit vormt de basis voor de kleurkeuze in de toekomst. Het is daarmee ook belangrijke informatie voor de schilder het onderhoud gaat uitvoeren. Het moet met het onderzoek ook duidelijk zijn met welke uitgangspunten eventueel schilderwerk gaat plaatsvinden (restauratieladder). Dit wordt in de uitvoeringsrichtlijn toegelicht.